

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
BAŞKANLIĞI

1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1553
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.02.2025/50
Karar Numarası : 2025/31
Başvuran : S.Y.Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü
2- Nevşehir İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın evlenmeden önceki soyadını eşinin soyadı olmaksızın tek başına kullanamamasının ve sadece bekârlık soyadını içeren kimlik kartı düzenlenmemesinin cinsiyet temelinde ayrımcılık oluşturduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Evli bir kadın olduğunu ve evlilik nedeniyle iki soyadı taşıdığını, Anayasa Mahkemesinin (AYM) 22/2/2023 tarihli, 2022/155 Esas ve 2023/38 Karar sayılı kararı ile "...evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da tek başına kullanılması bağlamında kadın ve erkek arasında kuralla öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmaması sebebiyle eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır..." gerekçesiyle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) "Kadının soyadı" başlıklı 187'nci maddesinin iptal edildiğini, kararın yayımlanma tarihinden itibaren Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) yeni bir düzenleme ihdas edilmesi için dokuz aylık süre verildiğini, bu sürenin 28/1/2024 tarihinde sona erdiğini, fakat TBMM'nin yeni bir düzenleme yapmadığını,

b. İptal kararının yürürlüğe girmesiyle birlikte evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanmak amacıyla 29/1/2024 tarihinde Nevşehir İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğüne dilekçe verdiğini, fakat Nüfus Müdürlüğünden herhangi bir cevap alamadığını ve talebi doğrultusunda işlem tesis edilmediğini, bu nedenle cinsiyet temelinde ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etmekte ve sadece bekarlık soyadını içeren yeni bir kimlik kartının düzenlenerek tarafına verilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Nevşehir İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğünden alınan görüş yazısında özetle:

a. AYM'nin 2022/155 Esas ve 2023/38 Karar sayılı kararı ile 4721 sayılı Kanun'un 187'nci maddesinin

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

iptal edildiği, konu ile ilgili mevzuat çalışmalarının devam ettiği,

b. Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesinde yer alan "*Evlenen kadın, kocasının soyadını alır. Kocasının soyadı ile önceki soyadını da kullanmak isteyen kadın, bu isteğini evlenme sırasında yazılı olarak evlenme memurundan, evlenmeden sonra ise yazılı olarak veya e- başvuru ile nüfus müdürlüğünden talep edebilir*" hükmünün geçerliliğini koruduğu, bu nedenle 4721 sayılı Kanun'un 187'nci maddesi hakkında yeniden bir düzenleme yapılincaya kadar Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesine göre işlem yapılmasının uygun olacağını değerlendirildiği ifade edilmiştir.

4. Muhatap İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden alınan görüş yazısında özetle; 4721 sayılı Kanun'un 187'nci maddesinde yeniden bir düzenleme yapılincaya kadar Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesine göre işlem yapılmaya devam edilmesinin uygun olacağını değerlendirildiği belirtilmiştir.

5. Muhataptan alınan görüş başvurana iletilmiş ve konuya ilişkin yazılı görüşü talep edilmiştir. Görüş talep yazısı 7201 sayılı Tebligat Kanununun ilgili hükümleri uyarınca usulüne uygun olarak 8/10/2024 tarihinde başvurana tebliğ edilmiş ise de; başvuran yasal süre içerisinde yazılı görüşünü sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Yasama yetkisi*" başlıklı 7'nci maddesi şöyledir:

"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez."

7. Anayasa'nın "*Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri*" başlıklı 87'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak."

8. 20/4/2016 tarihli ve 26960 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Amaç ve kapsam*" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

9. 6701 sayılı Kanun'un "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"(1) Kurumun görevleri şunlardır: (...) f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. (...)"

10. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz. (...)
(9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

11. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Başvurunun konusu*" başlıklı 31'inci maddesi şöyledir:

“Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, din, dil, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri başvurunun konusunu oluşturur.”

12. Mezkûr Yönetmelik’in “Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar” başlıklı 40’inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.”

13. Mezkûr Yönetmelik’in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48’inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir.”

14. Mezkûr Yönetmelik’in “Ön inceleme üzerine verilecek kararlar” başlıklı 49’uncu maddesinin altıncı fıkrası şöyledir:

“Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir.”

15. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

16. 6701 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

17. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

18. Başvuru; AYM’nin 22/2/2023 tarihli, E. 2022/155 ve K. 2023/38 sayılı kararı ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 187’nci maddesinin iptal edildiği, iptal kararının 28/1/2024 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte evlilik öncesi soyadını tek başına kullanmak isteyen başvuranın 29/1/2024 tarihinde Nevşehir İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğüne dilekçe ile müracaat ettiği, konu ile ilgili mevzuat çalışmaları devam ettiğinden Nüfus Müdürlüğü tarafından bu talebine yönelik herhangi bir işlem tesis edilmediği ve cinsiyet temelinde ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

19. Muhatap İdare başvuranın iddialarına karşılık; TMK 187’inci madde hükmünün 22/2/2023 tarihinde AYM tarafından iptal edildiği ve konu ile ilgili mevzuat çalışmalarının devam ettiğini ve TMK’nın 187’nci maddesinde yeniden bir düzenleme yapıncaya kadar Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği’nin 24’ncü

maddesine göre işlem yapılmaya devam edileceğini ifade etmiştir.

20. Başvuru konusu hakkında Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdürlüğünden de görüş alınmıştır. Bakanlık tarafından sunulan görüş yazısında; konu hakkında mevzuat çalışmalarının devam ettiği, her ne kadar AYM tarafından verilen 4721 sayılı Kanun'un 187'nci maddesine ilişkin iptal kararı yürürlüğe girmişse de Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesi ile 24/12/1934 tarihli ve 2/1759 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanan Soyadı Nizamnamesi'nin 17'nci maddesinin halen yürürlükte bulunduğu belirtilmiştir.

21. AYM'nin 22/2/2023 tarihli ve E. 2022/155, K. 2023/38 sayılı kararı ile iptal ettiği TMK'nın "Kadının soyadı" kenar başlıklı 187'nci maddesi şu şekilde düzenlenmiştir:

"Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuru ile kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir."

22. AYM ilgili kararında; evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da kullanılması yönünden kadın ile erkeğin karşılaştırmaya müsait şekilde benzer durumda bulunduğu, erkek evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra da tek başına kullanabildiği hâlde kuralla, kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra ancak kocasının soyadının önünde kullanabileceği öngörüldüğünden karşılaştırmaya müsait şekilde benzer durumda olan eşler arasında cinsiyet temelinde farklı muamelenin yapıldığı, benzer durumda olanlara farklı muamele yapılmasının nesnel ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinde kamu otoritelerinin belirli ölçüde takdir yetkisi bulunduğu fakat cinsiyet temelli farklı muamele söz konusu olduğunda kamu makamlarının bu yetkisinin 6 / 8 daraldığı, nüfus kayıtlarının düzeninin sağlanması amacının kuralla öngörülen farklı muamelenin makul nedeni olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı değerlendirmesinde bulunmuştur (AYM, E. No, 2022/155, K. No 2023/38, 22/2/2023).

23. AYM ilgili kararında; evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da tek başına kullanılması bağlamında kadın ve erkek arasında kuralla öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmaması sebebiyle eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmış ve ilgili Kanun maddesi hakkında iptal kararı vermiştir (AYM, K. No: 2023/38, para.47.).

24. Anayasa'nın 153'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında "Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez." denilmektedir. Söz konusu hüküm gereği AYM; TMK'nın 187'nci maddesinin iptalinin, kararın Resmî Gazete'de yayımlanma tarihinden başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir.

25. Anayasa'nın 7'nci ve 87'nci maddelerinde; yasama yetkisinin münhasıran TBMM uhdesinde olduğu hükme bağlanmıştır. Bu bakımdan; kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak yasama yetkisi kapsamında kalmaktadır. Bu çerçevede, 4721 sayılı Kanun'un iptal edilen 187'nci maddesi yerine yeni bir kanun çıkarma yetkisi TBMM'ye ait olduğu açıktır.

26. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olmayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesinde ise yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

27. Başvuranın iddia ve talepleri yukarıda yer alan gerekçelerle birlikte ele alındığında, başvuranın iddialarının AYM tarafından iptal edilen 4721 sayılı Kanun'un 187'nci maddesinin yerine yeni bir maddenin ihdas

edilmesine ilişkin olduğu, kanuni düzenleme yapma görev ve yetkisinin münhasıran Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu; 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve mezkûr Yönetmelik'in 40'ıncı maddesi gereği Kurumumuza başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĐUNA,

B. Kararın taraflara tebliđine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/2/2025 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĐLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye